

Vesele božične praznike in srečno ter blagoslovljeno novo leto 1919

vsem našim mnogobrojnim naročnikom, dopisnikom, agitatorjem in prijateljem! — Ostanite nam zvesti tudi v novem letu!

Uredništvo in upravništvo
„Slov. Gospodarja.“

Naša trobojnica.

10. 12. 1918.

Zastava naša barve tri:
modrino neba,
rdečo kri,
in beli sneg nam kaže.

Tako sedaj smo bratje tri:
Hrvatje, Srbi,
Slovenci mi
Sinovi majke Slave.

In zvesta, modro ko nebo,
ljubezen naša
verna bo
in nesebično čista.

Zastava naša! Naša kri
prisega: Večno
naj živi
ednost vseslovanska!

Savinjska.

Slovenci! Jugoslovani!

Dne 19. nov. 1918 je padel v Mariboru slovenski dragonec Franc Vauhnik kot žrtev svoje ljubezni do jugoslovanske domovine. Naša dolžnost je, da tej prvi naši žrtvi v svobodni jugoslovanski domovini postavimo dostojen nagrobni spomenik. Zato se obrača podpisani NS na slovensko javnost s pozivom, naj omogoči s prispevki, da se izkazuje žrtvi za naše svobodno domovino hvaležne. Darovi se naj pošiljajo NS v Maribor (blagajnik prof. dr. Kovarčič). — Narodni svet za Štajersko.

Potem seveda so lahko bili za vojsko!

Čudne reči prihajajo na dan, odkar smejo listi prosto pisati! Uradno se je dokazalo, da so najvišji bivši avstrijski generali najbolj kradli in oškodovali državo. Iz vojaških skladišč so dobivali za sebe in svoje vlačuge na tisoče metrov sukna in platna, medtem ko priprosti vojak cele mesece niti srajce ni imel. Bivši cesar Karl je dobil zato, da je na parirju bil vrhovni armadni poveljnik, poldrug milijon kron na leto! Ni slaba plača! Nadvojvoda Friderik se je na vojsko razumel toliko kakor zaje na boben, a moral je biti armadni poveljnik in je za to vlekel na leto tudi 1 milijon kron. In tako bi lahko navedli še več lenih pijavk, ki so sezale ljudsko kri. A najgrše pri vsem tem je še pa to, da so žene nadvojvodov, ki so bili v vojski, dobivale od države podporo! Vojno ministrstvo Nemške Avstrije razglasa namreč uradno: Ženski člani cesarske hiše so dobivali, ako so njih soprogi bili v vojski, mesečno podporo in četrtletno stanarino. Tako je dobila nadvojvodinja Cita, bivša cesarica K 15.505; Avgusta, žena nadvojvoda Jožefa K 73.933; Izabela, žena večkratnega milijonarja Friderika K 30.837; Blanka, žena Leopolda Salvatorija K 3734; Marija Ana, žena princa Elija parmskega K 17.030 (ta je dobila tudi podporo za 6 otrok!). Ti velikaši torej, večkratni milijonarji, ki so med vojsko razkošno in razuzdano živeli, medtem ko je ljudstvo stradalo in trpelo, so dobivali za svoje žene in otroke državne podpore, revne delavke, kočarice in kmetice pa večkrat niti vinarja niso dobile, če je tako dopadlo kakemu nemškemu uradniku! Ni čudno da smo pri takem svinjskem gospodarstvu napravili nad 70 milijard dolga! Taki gospodje so lahko bujskali za vojsko, ker jim je vojska bila molzna krava!

Nova jugoslovanska vlada.

Kakor smo že zadnjič poročali, je ministrski predsednik Pašić odklonil poziv, da naj sestavi novo ministrstvo. Regent Aleksander je nato imenoval za ministrskega predsednika Stojana Protića ter mu poveril nalogo, da sestavi novo ministrstvo ki je sedaj sestavljeno sledeče: Ministrski predsednik Stojan Protić; podpredsednik dr. Anton Korošec, minister za zunanje zadeve dr. Ante Trumbić, minister za notranje zadeve Svetozar Pribičević, vojni minister general Mihajlo Rasić, naučni minister Ljuba Davidović, minister za finance dr. Momčilo Ninčić, za pravosodje dr. Marke Trifković, za bogochastje dr. Tugomir Alaupović, za poljedelstvo dr. Živko Petričić, za prehrano in obnovitev M. loje Jovanović, za železnice Marko Vulović, za javna dela Miloš Kapetanović, za gozdarstvo in rudarstvo dr. Spaho, za socialno politiko Vitomir Korać, za pošto in brzojav dr. Elio Lukinčić, minister za predela za ustavotvorno skupščino dr. Albert Kramer, za ministra za trgovino in obrt bo pa imenovan član srbske narodne stranke. Novoimenovani ministri so bili dne 21. decembra zapriseženi.

Kratek pregled zgodovine Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Vsak dan slišimo, da smo si Slovenci, Hrvatje in Srbi bratje ter da tvorimo troedini narod. Marsikomu izmed nas pa je še neznana naša zgodovina; zato hočem v naslednjih vrsticah podati nekaj tečk iz naše zgodovine, ki bodo pokazale, da smo SHS v resnici bratje, sinovi ene in iste majke Slave, obenem pa bomo tudi videli, kako enako usode smo imeli skozi več stoletij.

V začetku 6. stoletja se je preselil eden izmed slovanskih narodov iz Karpatskih pokrajin ob donavski Donavi; ta narod so bili Slovenci, predniki današnjih Slovencev, Hrvatov in Srbov. Imeli so skupno ime in skupni jezik. Žal, da nismo ostali dolgo združeni, kajti že sredi 6. stoletja smo se ločili Slovenci od svojih bratov ter smo jeli prodirati na ozemlje današnje Ogrske, odtod pa dalje proti zapadu, kjer smo zasedli velik del Vzhodnih Alp, dočim so Hrvatje in Srbi ostali na Balkanskem polotoku. Vse to ločitve je polagoma gineval skupni jezik, v teku stoletij se je spremenil v razna narečja, ki jih govorimo dandanes od Alp pa do Črnega, Egejskega in Jadranskega morja.

Slovenci so kaj kmalu čutili posledice ločitve od svojih krvnih bratov Srbov in Hrvatov. Podjarmili se jih mongolski Obri ali Avari. Za nekaj časa jih je rešil iz stiske prvi slovanski kralj Samo (623—658), ki je združil v svoji državi češke Slované, polabske Srbe in Slovence; mogoče je, da je segal Samov vpliv tudi do Hrvatov in Srbov. Toda po Samovi smrti je razpadla njegova država in Slovenci so prišli zopet pod obrski jarem. V tej stiski je zaprosil slovanski vojvoda Borut Bavarce za pomoč; dobil jo je, Obri so bili premagani, a za to uslugo so morali Slovenci odslej priznati bavarsko-frankovsko, t. j. nemško nadoblast. Kaj kmalu so začutili nad seboj neusmiljeno pest nemških uradnikov, četudi so smeli še obdržati dalje svoje domače vojvode.

Nič bolje se ni godilo bratom Hrvatom, ki so si ustanovili pod velikim županom Ljudevitom Posavskim med Dravo, Savo in Kolpo državo, imenovano Posavska Hrvaska. Tudi te Hrvate so pestili frankovski grofje. Zato se je dvignil zoper nje Ljudevit Posavski. Mnogo Slovencev se mu je pridružil, a vsi so bili premagani; odslej niso smeli Slovenci imeti nič več domačih vojvod; nadomestili so jih nemški grofje; tedaj se je začelo za nas gorje, ki smo ga čutili vsi še pred par meseci. Nemci so jeli ponemčevati naše kraje, pokrajina za pokrajino je padla kot žrtev ponemčevanja, malo nad Mariborom se je še le ustavila.

Nekoliko srečnejša je bila zgodovina Hrvatov v poznejšem času. Okoli l. 910. se je posrečilo hrvaškemu kralju Tomislavu združiti vse Hrvate pod svojim žezlom. A komaj 200 let so vladali narodu kralji narodne krvi, kajti že 1102. l. so prišli Hrvatje pod vladu ogrskih kraljev. Kakor smo mi Slovenci stremili vedno za tem, da se otresemo nemškega jarma, tako so se tudi Hrvatje morali do letos boriti z Maľjari za svobodo.

Srbi so se delili sprva v več žup, enotne države niso imeli. Šele Stefan I. Nemanja je združil skoro vso zemljo, po kateri so prebivali Srbi, v dedno državo. Ustanovil je vladarsko rodbino Nemanjićev, ki je vladala Srbom več nego dvesto let. Najslavnejši vladarji iz te rodbine so bili Ste-

fan II. »Prvoženčani« (dobil je od papeža Honorija III. kraljevsko krono), Stefan Milutin Uroš in Dušan Silni (1331—1355). Zadnji je imel naslov »car Srbov, Grkov in Bolgarov. Ugled, ki ga je imela Srbija za teh vladarjev v Zapadni Evropi, pa je gineval, ko je izumrla 1367. l. dinastija Nemanjićev. In baš tedaj bi bilo Srbiji treba največ moči, kajti jeli so jo napadati Turki. Na Vidov dan, dne 15. junija 1389. l. so izgubili junaški Srbi svojo svobodo v bitki na Kosovem polju. Odslej smo tarčali vsi bratski narodi vsak pod svojim nasilstvom: Slovenci pod nemško-avstrijskim, Hrvatje pod madjarskim, Srbi pa pod turškim.

V silobranu so se dvignili Srbi v začetku 19. stoletja zoper avoje tlačitelje Turke. V teh bojih jih je vodil junaški Črni Jurij ali Karagjorge, ustanovitelj sedanje srbske vladarske rodbine. 1813. l. je moral Črni Jurij bežati na Ogrsko, ko pa se je pozneje vrnil v domovino, ga je dal umoriti Miloš Obrenović, ki je odslej vladal Srbom kakor turški paša. V poznejših časih je še čestokrat divjal boj med Obrenovići in Karagjorgjevići, dokler ni volila narodna skupščina 1903. l. sedanjega kralja Petra I., ki je sin kneza Aleksandra in kneginje Perzide Karagjorgjević.

Svetovna vojna, ki se je vnela 1914. l. je grozila Srbiji vnovič s poginom, toda kolo časa se je vrtele tako, da je doneslo svobodo ne le Srbom, temveč tudi njihovim bratom Slovincem in Hrvatom. Vsi smo združeni sedaj v srečni in bogati državi SHS, v naši Jugoslaviji, koje svobodo hočemo braniti tudi do zadnje kaplje krvi, spominjajoč se, koliko gorja so nam prizadejali tučji v teku več stoletij. Lahko smo ponosni na našo Jugoslavijo, kajti v svojih pokrajinah od korotanskih gora do Egejskega morja, pa ed Temešvara do Jadranskega morja hrani naša država neizmerna bogastva. Bivši cesar Karel I. sam je rekel par dni pred razsulo Avstro-Ogrske odličnemu Slovincu: »Najlepša država, ki bo nastala, bo Jugoslavija!« Naša država pa ne bo ponosna samo zaradi svojih zakladov, ona se bo ponašala tudi s svojo moderno ustavo, vsled katere ji ne bo vladal vladar kot samodržec, temveč — kakor se je kralj Peter sam izrazil — kot kronani predsednik republike.

M. P.

Razne politične vesti.

Na Štefanovo v Radgono! Ob 14. uri predpoldne v Pistorjevi vojašnici veliko zborovanje radgonskih in okoliških Slovencev. Govorila dr. Slavič in urednik Žežot iz Maribora.

Narodna nestrpnost v Nemški Avstriji. Narodna nestrpnost v Nemški Avstriji je dobila oblike, ki kriče po represalijah. V Donavicu, Voitsbergu, Köflachu, Veitschu in v Gradcu, kjer se nahaja zelo veliko Slovencev, si nihče ne upa govoriti v slovenščini, kajti med Nemci je razširjeno, da je v Nemški Avstriji prepovedano govoriti v slovenščini. Neko gospo, ki se je pred dnevi v graškem tramvajskem vozu pogovarjala s svojo hčerko v slovenščini, so nestrpne »boljše graške dame« preteple z dežniki in obe vrgle iz tramvajskega voza.

Zastopniki Jugoslavije na mirovni konferenci. Iz Belgrada se dne 20. dembra poroča, da bodo zastopali Jugoslavijo na mirovni konferenci Srb Nikolaj Pašić kot predsednik, kot člana pa Hrvat dr. Ante Trumbić in Slovenec dr. Ivan Žolger.

Italija zahteva 100 milijard vojne odškodnine. Poročila iz Rima pravijo, da bo zahtevala Italija od bivše Avstro-Ogrske razven ozemlja še tudi 100 milijard vojne odškodnine.

Wilson poseti papeža. Ameriško časopisje izraža zahtevo, da mora tudi papež biti zastopan na mirovnem kongresu, kjer naj ima pravico glasovanja. V zvezi s tem so poročila italijanskih listov, da bo Wilson dne 23. dec. ob 10. uri dopoldne obiskal tudi papeža. Ob tej priliki bo imel sv. Oče na Wilsona vevaležen političen nagovor.

Italijanska predrznost. Dne 18. t. m. sta dva moža se hotela peljati v Trst, da obiščeta svoje družine. Ko se pripeljeta do Logatca, je nastopila revizija dokumentov. Naša dva moža se izkazeta z odprtim pismom, izstavljenim od vojaške oblasti države SHS. Ko službujoči stotnik vidi ta podpis, vpraša: »Kaj je to?« Odgovorilo se mu je: »Jugoslovanska država, kraljevina Slovencev, Hrvatov in Srbov.« Nato je odgovoril: »Mi ne priznaš tega.« Potem je ta dva moža dal zastražiti od karabinjerjev in odplejati na vlak, s katerim sta se morala vrniti v Ljubljano. Kakor se zopet vidi iz tega slučaja, Italijani postepajo drzno in popolnoma v protislovju z mednarodnim pravom. Jih še bodo Francozi, Angličani in Amerikanci podučili,